

Adroddiad i'r: Cyngor Llawn

Dyddiad y Cyfarfod: 6 Rhagfyr 2016

Aelod / Swyddog Arweiniol: Cyng. Huw Jones – Aelod Arweiniol Datblygu Cymunedol
Nicola Stubbins Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cymunedau

Awdur yr Adroddiad: Emlyn Gwynedd Jones (Rheolwr Gwarchod y Cyhoedd)

Teitl: **Pwyllgor Llywio'r Iaith Gymraeg**

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1 Mae'r adroddiad yn ymwneud â sefydlu Pwyllgor Llywio'r Iaith Gymraeg ffurfiol.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1 Y rheswm dros lunio'r adroddiad hwn yw er mwyn dod i benderfyniad am sefydlu Grŵp Llywio'r Iaith Gymraeg ffurfiol o fewn cyfansoddiad y Cyngor.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1 Yr argymhellion yw bod y Cyngor yn:

- Mabwysiadu Pwyllgor Llywio'r Iaith Gymraeg a chymeradwyo ei ychwanegiad at brif strwythur pwyllgor y Cyngor.
- Cadarnhau cwmpas/ cylch gwaith Pwyllgor Llywio'r Iaith Gymraeg.

4. Manylion yr adroddiad

4.1 Mae Safonau'r Iaith Gymraeg wedi'u rhoi i'r Awdurdod gan Gomisiynydd y Gymraeg. Daeth y mwyafrif o'r safonau i rym ar 1 Ebrill 2016. Fe ddaeth nifer llai o safonau yn ymwneud â datblygu polisi i rym ar 1 Hydref 2016.

4.2 Mae Aelodau, Uwch Reolwyr a staff yn croesawu'r safonau iaith Gymraeg newydd. Mae Sir Ddinbych yn sir ddwyieithog yn bennaf â diwylliant a threftadaeth gyfoethog. Rydym yn falch iawn o'r ffaith hon ac eisiau'r balchder hyn gael ei adlewyrchu yn ein rhyngweithiad o ddydd i ddydd gyda chymunedau, preswylwyr ac ein staff.

4.3 Mae Grŵp Llywio'r Iaith Gymraeg eisoes yn bodoli o fewn y Cyngor. Caiff ei gadeirio gan Aelod Arweiniol Datblygu Cymunedol a'i ffurfio gan xxx o Aelodau â chynrychiolaeth swyddog drwy Gyfarwyddwr Corfforaethol – Cymunedau, Rheolwr Gwarchod y Cyhoedd ac Arweinydd Tîm Cyfathrebu. Gweler y cylch gorchwyl cyfredol ar gyfer y Grŵp ynghlwm fel Atodiad A.

4.4 Mae Aelodau Grŵp Llywio'r laith Gymraeg wedi trafod newid y grŵp o'i ffurf cyfredol mewnol i bwyllgor cyhoeddus. Roedd Aelodau'r grŵp o blaid y canlynol:

- Y byddai'r pwyllgor yn bwyllgor ffurfiol â chyfarfodydd yn cael eu cynnal yn gyhoeddus a chyhoeddi dogfennau'r rhaglen ar wefan y Cyngor.
- Yn debyg i brif bwyllgorau eraill byddai 11 Aelod ac yn gytbwys o ran gwleidyddiaeth.
- Y byddai'n bwyllgor ymgynghorol a allai gynnwys Cyngorwyr gweithredol (Cabinet) a Chynghorwyr anweithredol.

4.5 Mae'r cylch gorchwyl presennol ar gyfer Grŵp Llywio'r laith Gymraeg wedi'i addasu gan swyddogion o fewn y Gwasanaethau Democrataidd, gweler Atodiad B ynghlwm â'r adroddiad hwn. Cynigir mai dyma fydd y cylch gorchwyl ar gyfer y Pwyllgor Llywio'r laith Gymraeg newydd.

4.6 Byddai Pwyllgor Llywio'r laith Gymraeg yn ceisio cyd-drefnu cymorth gwleidyddol a chymorth gan swyddogion â darpariaeth a gweithrediad Strategaeth laith Gymraeg y Cyngor a monitro cynnydd â gweithrediad Safonau'r laith Gymraeg. Bydd hefyd o gymorth i sicrhau bod y Cyngor yn parhau i fod yn agos at y gymuned a darparu'r statws gofynnol sydd ynghlwm â phwyllgor ffurfiol. Mae hyn yn unol â gweledigaeth y Cyngor ar gyfer yr laith Gymraeg.

4.7 Byddai'r gefnogaeth bwyllgor a ddarperir i bwyllgorau eraill yn cael ei darparu i'r Pwyllgor Llywio'r laith Gymraeg newydd.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

5.1 Mae'r Cyngor wedi blaenoriaethu'r laith Gymraeg ac wedi croesawu Safonau'r laith Gymraeg. Bydd y penderfyniad hwn o gymorth i sicrhau bod y Cyngor â strwythur yn ei le i fonitro a llywodraethu datblygiad yr laith Gymraeg o fewn y Cyngor.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1 Caiff hyn ei gynnwys o fewn yr adnoddau presennol.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

7.1 Gweler yr asesiad ynghlwm i'r adroddiad.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgor Archwilio ac eraill?

8.1 Bu ymgynghoriad â Phwyllgor Llywio'r laith Gymraeg, Aelod Arweiniol Datblygu Cymunedol y Tîm Gweithredol Corfforaethol a'r Cabinet.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1 Dylai'r gost o sefydlu'r pwyllgor llywio gael ei gynnwys o fewn yr adnoddau presennol.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1 Y risg o beidio rhoi'r newid hwn ar waith yw na fydd y strwythur angenrheidiol yn ei le i sicrhau darpariaeth a gweithrediad Strategaeth yr Iaith Gymraeg a Safonau'r Iaith Gymraeg.

11. Pŵer i wneud Penderfyniad

11.1 Adrannau 101 a 102 Deddf Llywodraeth Leol 1972.